

Under 2009 arbetade pedagogerna på Fredriksdal museer och trädgårdar i Helsingborg med ett potatisprojekt tillsammans med ett 50-tal elever i år 1-2 i grundskolan. Projektet ingick i det övergripande utvecklingsarbetet Utsikter i Helsingborgs stad. Satsningen går ut på att förbättra barns hälsa och förutsättningar i livet. Ett viktigt steg i detta arbete är att öka barnens kunskaper genom samarbete med en kulturinstitution. Genom att testa eleverna före projektet satte igång och efter avslutat projekt visade det sig att deras kunskapsnivå ökade snabbare än normalt i framför allt ämnet svenska. Under 2010 har vi fått nya medel från Social- och kulturförvaltningarna för att fortsätta utvecklingsarbetet med

nya klasser på samma tema.

Att arbeta med ett tema under en längre period är roligt och stimulerande. Det öppnar vägar till ett helhetstänkande som gynnar lärandet. Tillsammans med lärarna på skolan satte vi upp målen med temat utifrån kursplanerna och genom att integrera så många av skolans ämnen som möjligt. Klasserna kom fem gånger till Fredriksdal från mars till september. Lärarna erbjöds en halv fortbildningsdag som inspiration till fortsatt arbete med eleverna i skolan.

Träff 1. Vad är jord?

I mars träffar vi eleverna första gången. Förväntningarna är stora

när vi tar oss ut till odlingsytan. Jag frågar vad jord består av och hur den kommit hit. De flesta barnen svarar att jord är maskbajs. Här har skolan verkligen lyckats förmedla ett kretsloppstänkande. Jag kontrar med att det måste ha varit väldigt många maskar här. Eleverna klurar vidare och kommer med fler förslag. Kobajs! Vi har kanske köpt säckar med jord! Den kan ha blåst hit! Det finns sand i jorden! Gamla äppelskruttar kan bli jord! Det är ingen hejd på förslagen. När vi tittar i luppen hittar vi både sandkorn, stenar och växtrester. Vi kommer till slut också in på istiden och jag visar min hemmagjorda istid som håller på att smälta bort. En ca två liter stor snömassa med

Isen smälter och lämnar jord efter sig jord.

Gödselstackar med olika nedbrytningsgrad.

Är jorden sandig eller lerig?

sten och grus, som jag i förväg lagt ut på en träbricka med borrarade hål så att smältvattnet rinner bort. Vi pratar om att jorden måste gödslas innan de kommer nästa gång för att sätta sina potatisar och tar oss till komposterna som befinner sig i olika nedbrytningsstadier. På vägen letar vi maskbajs. Vi besöker sedan stallet där eleverna får mocka i hästarnas bås. Vi slänger bajset på gödselhögen utanför och tittar på gödselhögar i olika nedbrytningsstadier. Har vi tur kommer vår museibonde ut med arbetshästarna för att sprida gödsel.

Nu går vi inomhus för att arbeta vidare med jorden. Vi undersöker om jorden vi ska odla i är sandig eller lerig genom att eleverna får sälla torkad jord. De olika fraktionerna får varje grupp med sig hem i små burkar. I skolan kan var och en göra ett papper där små portioner av de olika fraktionerna plastas in var för sig med namn på lera, sand, grus osv. Vi rullar också färsk jord från vår odlingslott och jämför med ren lera och ren sand. Hur smal blir korven som vi kan rulla ut. Liknar det mest en korv av sandjorden eller leran. Vi maler också sandstenar mot varandra för att förstå hur jord blir till.

Innan de tar sig hem får alla en potatis som vi undersöker gemensamt. Vilken form har potatisen? Vilken färg har skalet? Vad är ögonen? Klassen får med sig 8 olika sorters potatisar att sätta på groddning i skolan. Sorterna har vi valt efter att de ska vara medeltidiga, ha olika form, färg, konsistens, ålder.

Träff 2. Potatissättning

I mitten av april är det dags att sätta

potatisarna. Varje elev bär med sig sex potatisar i en äggkartong. Vi går igenom de olika redskapen som ska användas och gör mätövningar. Hur stor är odlingslotten, hur långt är det mellan varje potatis, hur långt mellan raderna? Vi har odlat upp en potatisplanta i kruka som vi sätter oss omkring och resonerar om vad en potatis behöver för att växa. Vi dramatiserar fotosyntesen utifrån sagan om kocken herr Klorofyll. Vi sätter upp en fågelholk i anslutning till potatisodlingen för att locka fåglar att äta upp eventuella skadinsekter.

Här görs det rårakor.

Eleverna besöker vår 1800-talsgård och får se hur det var i den skånska skogsbygden när potatisen precis slagit igenom som gröda bland bönderna. De får laga egenhändigt tillverkade rårakor i den gamla spisen i gården.

Träff 3. Hållbar utveckling utifrån en 1800-talsgård

Eleverna besöker 1800-talsgården igen för att få förståelse för kretsloppstänkande och självhushållning. Ett populärt inslag är besöket på utedasset vars innehåll

ingår i ett av gårdens kretslopp. Vi gör jämförelser med hur vi lever idag och hur vi ska tänka oss framtidens samhälle utifrån närproduktion och ekologisk odling. De får tillverka en potatissticka i luffarslöjd och tova en grytlapp i ull, efter att de bekantat sig med fåren.

Träff 4. Kupning av potatis, nyttiga och skadliga djur

I maj är det dags att kupa potatisarna och att göra övningar kring nyttiga och skadliga djur i odlingarna.

Träff 5. Skördefest

I början av september skördar vi potatisarna. Det är guld värt att se elevernas miner när de med stolthet, förvåning och glädje gräver upp sina potatisar. Eleverna får leka potatislekar, rösta fram den godaste potatisen, vi korar den största, den minsta, den tyngsta, den lättaste och den roligaste potatisen. Vi avslutar med en gemensam festmåltid där vi bjuder på korv med blå eller vit potatismos. Till efterrätt potatiskaka.

Stolta potatisplockare.

Därefter tar sig barnen trötta och nöjda hem till skolan med sin stora skörd.

TEXT: KARIN HJELMÉR, NATURPEDAGOG
FREDRIKSDAL MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR
FOTO: GUNILLA BOSSON, KARIN HJELMÉR

Dokumentation av 2009 års projekt finns i en rapport och i en bok på Fredriksdals hemsida www.fredriksdal.se. Gå in under "för skolan" och därefter "idébank". Här finns också idéer till hur lärarna kan arbeta vidare med temat i skolan mellan träffarna på Fredriksdal.

Naturskolan spelar roll i Sundsvall

I samband med konferensen "Folk och natur 2010 - Framtidens friluftsliv" blev Sundsvall den 12 februari utnämnd till Sveriges Friluftskommun 2010. Miljöminister Andreas Carlgren och Naturvårdsverkets generaldirektör Maria Ågren överlämnade utmärkelsen till Kultur- och Fritidsnämndens ordförande i Sundsvall.

Sundsvall fick i januari 2010 högsta poäng vid en webbenkät. Bakom enkäten och utmärkelsen stod en rad myndigheter: Naturvårdsverket, Svenskt Friluftsliv, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Ekoturismförening, Friluftsliv i förändring och Sveriges kultur- och fritidschefers förening.

Sammanfattningsvis kan man säga att Sundsvall fick utmärkelsen tack vare bra förutsättningar för friluftsliv, samarbete mellan många aktörer, långsiktigt arbete och inköp av tätortsnära skog. Sundsvall stod sida vid sida med Örnsköldsvik och Kristianstad i kampen om första platsen. Med någon poängs marginal utsåg juryn Sundsvalls kommun som segrare!

Skidlek

Priset består av, utöver ära och berömmelse, en summa på 50 000 kronor. Dessa pengar bestämde Sundsvalls kommun i sin tur att ge till Naturskolan Kom Ut! att i första hand användas i vår skidlek vid Sidsjön!

Vi på Naturskolan har länge jobbat för att alla barn och ungdomar på lika villkor ska kunna lära sig att åka längdskidor. Med dessa pengar kan vi nu köpa in en uppsättning skidor, pjäxor och stavar. Detta kan vi sedan låna ut till barn och ungdomar som saknar egen längdskidutrustning eller kommer till oss med dålig egen utrustning.

Traditionellt är längdåkning en självklar del av friluftslivet i Sundsvall. Därför har de flesta barnen bra utrustning med sig till Skidleken. Dock finns det oftast flera elever per klass som saknar egen utrustning. Extra tydligt blir detta då vi tar emot skolklasser med en hög andel utlandsfödda ungdomar. Vid dessa tillfällen är låneutrustning ett måste. Om vi då kan låna ut moderna och väl fungerande skidor i rätt storlek, blir skidåkning en stor positiv upplevelse.

TEXT OCH FOTO: PESSI LIUKKONEN
OCH SUSANNE OLOFSSON
NATURSKOLAN KOM UT! I SUNDSVALL

